

HOMILADORLIKDA AYOLLAR ORGANIZMIDA RO‘Y BERADIGAN O‘ZGARISHLAR

Safarova Dilbar Danaqulovna

Ibodulloyeva Rayxona Qaxramon qizi

Fozilova Baxora Numonjonovna

Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Akusherlik va ginekologiya fani o‘qituvchilari

Annotatsiya:

Ushbu maqola davomida, urug`langan tuxum hujayraning ona organizmida rivojlanib yetuk homilaga aylanishi, homila, homiladorlik paytida ona organizmida ro‘y beradigan o‘zgarishlar, homiladorlikning bosqichlari va tug`ruq jarayoni haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Homiladorlik, zigota, vorsinkalar, platsenta, yo‘ldosh, tug`ruq.

CHANGES THAT OCCUR IN THE WOMEN'S BODY DURING PREGNANCY

Anatation:

This article discusses the development of a fertilized ovum in the mother's body and becoming a mature fetus, the fetus, the changes that occur in the mother's body during pregnancy, the stages of pregnancy and the birth process.

Key words: Pregnancy, zygote, villi, placenta, placenta, childbirth.

Homiladorlik (lot. graviditas.) — ayol organizmining maxsus holati bo‘lib, uning reproduktiv a‘zolarida rivojlanayotgan embrion yoki homila mavjudligidir. Homiladorlik bachadon nayida ayol va erkak jinsiy hujayralarining birlashishi natijasida sodir bo‘ladi, natijada 46 xromosomani o‘z ichiga olgan zigota shakllanadi.

Homiladorlik davrida ayol tanasi homilaning o‘shishi va rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash uchun turli xil fiziologik va gormonal o‘zgarishlarga uchraydi.

Homiladorlik paytida ayolning tanasida sodir bo'ladigan asosiy o'zgarishlarga quyidagilar kiradi:

Gormonal o'zgarishlar: Tana homiladorlikni qo'llab-quvvatlash va tug'ish uchun tanani tayyorlash uchun estrogen va progesteron kabi yuqori darajadagi gormonlarni ishlab chiqaradi.

Bachadonning o'sishi: Bachadon o'sayotgan homilaga moslashish uchun kengayadi va homiladorlik davrida kattalashib boradi.

Og'irlik ortishi: ayollar odatda homiladorlik davrida homilaning o'sishi va ko'krak to'qimalarining rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun kilogramm olishadi.

Yurak-qon tomir tizimidagi o'zgarishlar: yurak urishi tezlashadi va homilani ozuqa moddalari va kislorod bilan ta'minlash uchun qon hajmi kengayadi.

Nafas olishdagi o'zgarishlar: bachadon kengayganida diafragma ko'tariladi, bu nafas qisilishi va o'pka hajmining o'zgarishiga olib keladi.

Ovqat hazm qilish tizimidagi o'zgarishlar: Gormonal o'zgarishlar ko'ngil aynishi, qusish va yurak urishi kabi alomatlariga olib kelishi mumkin. Ovqat hazm qilish tizimi ham sekinlashishi mumkin, bu esa ich qotishiga olib keladi.

Siydik chiqarishdagi o'zgarishlar: o'sayotgan bachadon siydik pufagiga bosim o'tkazadi, bu esa siyish chastotasining oshishiga olib keladi.

Mushak-skelet tizimidagi o'zgarishlar: tanada tug'ilishga tayyorgarlik ko'rish uchun ligamentlar va bo'g'inlarni bo'shashtiruvchi gevşeme kabi gormonlar chiqariladi. Bu holatning o'zgarishiga va shikastlanish xavfining oshishiga olib kelishi mumkin.

Teri o'zgarishlari: Ko'p ayollar teri pigmentatsiyasida o'zgarishlarni boshdan kechirishadi, masalan, nipellar va qora chiziqning qorayishi. Teri o'sib borayotgan qorinni sig'dirish uchun cho'zilganida cho'zish belgilari ham rivojlanishi mumkin.

Bu o'zgarishlar homilaning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ayol tanasini tug'ish va onalikka tayyorlash uchun zarurdir.

Urug'langan tuxum bachadonning ko'chib tushuvchi pardasiga joylashgan paytdan boshlab va ayniqsa allantois orqali oziqlanish davrida (embrion hayotining ikkinchi haftasidan) embrion o'zining rivojlanishi uchun zarur bo'lgan hamma moddalarni ona qonidan oladi. So'ngra (homila tug'ilgunga qadar) ona bilan homila o'rtasida moddalar almashinuvi qon orqali davom etadi.

Homila to'g'ri rivojlanishi uchun zarur bo'lgan vitaminlar homilaga ona organizmidan o'tadi, homila kislorodni ona qonidan oladi. Homilaga kislorod

yetarlicha o'tmasa, unda kislorod tanqisligi ro'y beradi va homila nobud bo'lishi mumkin.

Homiladorlikning ikkinchi yarmidan boshlab ona organizmiga tushgan oqsil asosan homila to'qimalarining tashkil topishiga sarflanadi, ona to'qimalarida va placentada yig'ilgan kalsiy tuzlari esa homila skeletining tashkil topishi uchun sarflanadi. Agar bu tuzlar yetishmasa, homiladorlik vaqtidan ilgari to'xtashi va homila nobud bo'lishi mumkin.

Ona organizmida homilaning noto'g'ri o'sishi, sog'lom bo'lmagan (yallig'langan) tug'ish yo'lidan o'tishi, avvalgi tug'ruqlarda bo'lgan jarroxliklar va boshqalar homila uchun og'ir hollarning ro'y berishiga sabab bo'lishi mumkin. Ona sog'lom bo'lsa, tug'ish yo'llarida nuqson bo'lmasa, homila normal rivojlanadi va normal yetilib, o'z vaqtida tug'iladi.

Homilador ayol oilasida ba'zi irsiy kasalliklar, homiladorning o'zi boshidan kechirgan xastaliklar (raxit, tepki, qizilcha va boshqa yuqumli kasalliklar) homiladorlik va tug'ish jarayonini murakkablashtirishi mumkin. Bu kasalliklar ta'sirida homilaning ayrim a'zolari o'smay qolishi va ba'zan u o'sishdan to'xtab, chala tug'ilishi mumkin.

Shunday qilib, ona organizmi homila uchun oziqlanish manbaidir, u homilaning o'sishi, rivojlanishi uchun barcha zarur moddalar bilan ta'minlaydi.

Homiladorlikda ko'krak qafasi (uning pastki qismi) kengayadi, qovurg'a aylanasi ko'tariladi. Bu xildagi o'zgarish homiladorlikning erta muddatlaridayoq kuzatilishi mumkin.

Homiladorlikda simfizda va qov suyagida, dumg'aza-yonbosh bo'g'imida yangi tog'ay to'qimasi vujudga keladi va homiladorlikdagi osteofitlar deb atalgan holat, peshona va chakka suyagi ichki yuzasida sarg'imtir-qizil qatlam kuzatiladi.

Chanoqdagi bo'g'imlar sohasida seroz suyuqligi ko'payishi natijasida yumshaydi. Chanoq bo'g'imlarining yumshashi ularniig harakatlanish xususiyatini oshiradi. Bu hol tug'ruq jarayonida simfiz bo'g'imining bir oz ochilishiga, chanoq kirish qismi o'lchovining kengayishiga imkon beradi, natijada homila boshining oson tug'ilishini ta'minlaydi.

Ba'zi hollarda homiladorlikda akromegaliya belgilari kuzatiladi: oyoq, qo'l va pastki jag' suyaklari kattalashadi. Homila o'sgan sari ayol qorin devorining terisi cho'ziladi. Bu holat ayniqsa qog'onoq suvi ko'p, homila katta yoki egizak bo'lganda

kuzatiladi. Homilador qorin devorining terisi ko'p cho'zilishi natijasida unda homiladorlik chiziqlari (striae gravidarum) hosil bo'ladi (ba'zan olimlar bu fikrni rad qiladilar). Chiziqlar paydo bo'lishiga terining elastikligi va biriktiruvchi to'qimalarning bir-biridan ajralishi sabab bo'ladi deb taxmin qilinadi.

Agar chiziqlar ushbu homiladorlikda vujudga kelgan bo'lsa, yupqalashgan teri ostidan uning biriktiruvchi to'qimasidagi tomirlar pushti rangda ko'rinadi. Agar chiziqlar oldingi homiladorlikda paydo bo'lgan bo'lsa, ular oqish yo'l-yo'l bo'lib qoladi, chunki uning yuzasi biriktiruvchi to'qima bilan qoplanadi.

Shuningdek, chiziqlar oson va sut bezlari terisi yuzasida ham yuzaga kelishi mumkin. Ba'zan homilador bo'lmagan ayollarda ham homiladorlik davridagiga o'xshash chiziqlarni ko'rish mumkin. Shunga ko'ra bu holatni ba'zi olimlar endokrin bezlar faoliyatiga bog'liq deydilar. Ba'zi ayollarda homiladorlikning oxirgi muddatlarida yuzda, qorin devorining oq chizig'ida jun o'sadi, chilla davrining 2—3 haftasida esa bu junlar yo'qoladi. Bu holat endokrin bezlar va takomillashayotgan plasenta faoliyatiga bog'liqdir.

Homiladorlikda qorin devori o'rtasidagi oq chiziqda, sut bezlari so'rg'ichi atrofida halqada, tashqi jinsiy a'zolarida, kindik atrofida, ba'zan yuzda (peshona, yuz, yuqori lab ustida) qoramtir dog'lar ko'payadi, bu ham terida ro'y beradigan o'ziga xos o'zgarishlardandir (choalasma gravidarum). Bu holat buyrak usti bezlari faoliyatiga bog'liq bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda homila o'sishi tufayli ayol og'irligi ortadi, chunki homila o'sgan sari qog'anoq suvi ko'payadi, bachadon muskullari gipertrofiyasi ro'y beradi va qo'shimcha qon aylanish tizimi takomillashadi. Natijada homilador ayolning og'irligi har haftada 400-450 grammga oshadi. Bundan tashqari, ba'zi ayollar homiladorlikda semirib ketadilar. Homiladorning kindigida ham o'zgarish ro'y beradi. Homiladorlikning ikkinchi yarmida kindik tekislashadi, oxirgi oyida esa bo'rtib chiqadi. Bu belgi homiladorlik muddatining (10- oyi) boshlanganini bildiradi.

Homiladorlikni erta tashxislash va uning muddatini aniqlash nafaqat akusherlik nuqtai nazaridan muhim, balki urug'lantirishdan keyin sodir bo'ladigan anatomik, fiziologik va gormonal o'zgarishlar bo'lajak ona anamnezida mavjud tashqi jinsiy a'zolar kasalliklariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi ham mumkin. Homiladorlikni aniqlashga imkon beradigan barcha belgilar gumon qilinadigan (shubhali), ehtimolli

va ishonchli belgilarga bo'linadi. Ular sub'yektiv yoki ob'yektiv ma'lumotlarga asoslangan bo'lishi mumkin. Biroq, hozirgi davrda akusherlik amaliyotida ultratovush diagnostikasining (UTT) keng joriy etilishi munosabati bilan ginekologiya va akusherlik darsliklarida qayd qilib o'tilgan homiladorlik alomatlari o'z ahamiyatini yo'qotib bormoqda.

Homiladorlik davri ayollar organizmida bir nechta o'zgarishlarni keltiradi. Bu o'zgarishlar odatda hayotning o'zi bilan bog'liq va shaxsiylikka aloqador bo'lgan faktorlardan iboratdir

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Allayorov Ya.N. "Reproduktiv salomatlik va kontraseptiv texnologiya", «Istiqbol», T., 2005.
2. Allayorov Ya.N. "Akusherlik" "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, T., 2011.
3. Ziyayeva M.F., Mavlonova G.X. "Ginekologiya", "O'qituvchi", T., 2012.
4. Rahimov A.U., Melikulov X.M. "Akusherlikda gemorragik shokning zamonaviy muammolari", "Istiqlol", T., 2005.
5. Qodirova A.A., Kattaxo'jayeva M.X. "Akusherlik amaliyoti", Abu Ali ibn Sino nomidagi nashriyot, T., 2001.

